

Forankring af erhvervsrettet uddannelse til unge med kognitivt handicap

Januar 2024

Glad Fonden har siden 2013 med støtte fra staten, Den. A.P. Møllerske Støttefond og medfinansiering fra kommunerne udviklet og afprøvet velfungerende modeller for erhvervsrettet uddannelse til unge med kognitivt handicap. Derigennem har vi sammen med virksomheder, kommuner og erhvervsskoler i Aarhus, Esbjerg og København opnået viden om, hvilke vilkår og støttemuligheder, der fremmer et godt læringsmiljø for de unge, så de gennemfører og afslutter en erhvervsrettet uddannelse på et kompetenceniveau, der medfører, at de efterfølgende kommer i job. I en lovgivningsproces omkring erhvervsrettet uddannelse til unge med kognitive handicap anbefaler Glad Fonden:

Målgruppen er unge mellem 18-30 år, der har afsluttet en STU eller tilsvarende.¹ Målgruppen er karakteriseret ved at profitere af et læringsmiljø, der tilbyder struktur, forudsigelighed, tæt støtte og en høj grad af undervisningsdifferentiering samt praksislæring og teoriundervisning i tæt tilknytning til praksis både i tid og rum. De unge skal ved uddannelsesstart være selvtransporterende, og skal kunne møde i uddannelsen 25 timer om ugen.²

Målgruppens omfang er vurderet til at udgøre lidt mere end 1/3 del af en afsluttende STU-årgang, hvor nogle sandsynligvis vil gå andre veje. Dertil kommer unge i 'gråzonen' mellem STU og FGU, som ikke, inden de fylder 25 år, er kommet i gang med en uddannelse samt et stigende antal unge med fx en autisme diagnose, der er udfordret af uddannelse indenfor rammer af enten FGU eller EUD-forløb. En brutto målgruppe på ca. 500 elever per årgang på landsplan, vurderes derfor at være realistisk.

En uddannelsesramme med formål, adgang, struktur, indhold m.v. der fremgår af lovbekendtgørelse i Børne- og Undervisningsministeriet med dertil hørende kvalitetssikring gennem tilsyn. De unge skal ved optagelsen sikres et sammenhængende 2-årigt uddannelsesforløb. Uddannelsens placering skal ske med hensyntagen til at faglærere og vejledere på uddannelsen både skal have de faglige og specialpædagogiske kompetencer, der skal til for at tilrettelægge og gennemføre gode læringsforløb for unge med kognitive handicap. Se forslag illustration sidst i dette notat, hvor den erhvervsrettede Flexuddannelse er indtegnet.³

Indholdet i de forskellige uddannelsesretninger indenfor flexuddannelsen er beskrevet med kompetencemål og læringsmål på tre niveauer med reference til bekendtgørelse og uddannelsesordning for erhvervsuddannelser til henholdsvis lagermedhjælper, salgsassistent, gastronom og den tidligere

---

¹ 'Tilsvarende' kan fx være en række virksomhedspraktikker indenfor branchen eller en periode på FGU. Den aktuelle forsøgsbekendtgørelse, der er udarbejdet til et projekt mhp. evaluering, afgrænser målgruppen til unge, der har afsluttet en STU inden for de seneste 4 år, som enten er 'aktivitetsparate' eller i 'ressourceforløb'. Denne snævre afgrænsning har udelukket en del unge, som er i målgruppen jf. projektets oprindelige beskrivelse. Tidlig afklaring ifbm. STU afføder behov for at unge i målgruppen afklaret til fleksjob også kan opnå adgang til uddannelsen.

² Timetallet er en udfordring for nogle elever – især unge, der i tillæg til kognitive udfordringer har psykiske udfordringer. I et driftsperspektiv, vil nedsat mødetid i en periode i nogle tilfælde kunne håndteres med forlængelse af uddannelsesforløbet med tilsvarende tid i den anden ende. Dette er ikke muligt i et projekt med midlertidige bevillinger, hvor vi ikke ved om uddannelsen i den pågældende branche fortsætter efterfølgende år.

³ Derudover er indtegnet visionen om AMU-kurser på særlige vilkår, der muliggør efterfølgende opkvalificeringsmuligheder senere i livet for unge der fx har gennemført en flexuddannelse.

uddannelse til anlægsgartnerassistent samt senest en uddannelse med reference til serviceassistent uddannelsen. Dvs. uddannelserne udgør et udsnit af centrale praktiske fagområder i eksisterende erhvervsuddannelser. Uddannelserne udgøres af mellem 7-9 kompetenceområder, hvoraf de to er fælles for alle uddannelserne.

Brancher bør udbydes indenfor en vifte, der tilgodeser unge med forskellige interesser og udfordringer. I forsøgsprojektet er der udbudt uddannelse indenfor detail, lager, køkken, grøn service samt trivsel-og service. Brancherne er i udgangspunktet valgt ud fra, hvor der er fleksjobperspektiv for de unge efter endt uddannelse.

Organisering af undervisningen for det enkelte uddannelseshold er virksomhedsforlagt, både hvad angår praksislæring og teoriundervisning. Forudsætningen herfor er bl.a., at de virksomheder, der indgår i uddannelsen, stiller et undervisningslokale til rådighed. Det er der gode erfaringer med i forsøgsperioden. I de få tilfælde, hvor dette ikke har været muligt, er teoriundervisningen samlet på en fast ugedag i et lokale hos Gladfonden/uddannelsesudbyder. Organiseringen med 7 elever på et uddannelseshold forudsætter store virksomheder, der (tilsammen med elevens individuelle praktik) muliggør uddannelse på tværs af alle kompetenceområderne for alle elever. Nogle områder i landet kan være udfordret af ikke at mønstre virksomheder med kapacitet til at rumme et helt uddannelseshold. Derfor er der afprøvet en model, hvor en faglærer fordeler sig på to hold, der opstarter forskudt på hver sin virksomhed. Modellen er organiseret, så eleverne opnår samme omfang af tid og teoriundervisning med faglærer og adgang til vejledning som i modellen med 7 elever på holdet.

Institutionel forankring for teamet (en faglærer uddannet i branchen m. undervisningserfaring + vejleder med pædagogisk baggrund og vejlederuddannelse el.lign.) omkring de enkelte hold kan foregå i regionale enheder og med en tværgående koordinering, der danner ramme om et fagligt miljø og den faglige og pædagogiske udvikling af uddannelsen på tværs af landet. Det faglige niveau og afgangsvirksomhedernes behov for de dimitterende elevers arbejdskraft kan sikres gennem forpligtigende samarbejde mellem uddannelsesudbydere og udvalg, der repræsenterer arbejdsmarkedets parter. Uddannelsesudbydere kan fx være STU-udbydere med en erhvervsrettet profil. Det er afgørende, at uddannelsesudbyder råder over kombinationen af erhvervsfaglige og specialpædagogiske kompetencer.

Finansiering af uddannelsen ved staten gennem taxameter i Børne- og Undervisningsministeriet. Dette er en forudsætning for kvaliteten i uddannelsen som forudsætter små hold på ca. 7 elever per 37 timers faglærer og derudover vejledning svarende til 18 ½ time per hold per uge.

Forsørgelsesgrundlag for elevgruppen kan være S.U. med handicaptillæg eller kommunal finansieret uddannelsesydelse jævnfør Beskæftigelseslovgivningen. I begge tilfælde skal der gennem lovhjælp skabes en forpligtigelse til at kommunen samarbejder med uddannelsesudbydere om at sikre de nødvendige støtteforanstaltninger både i forbindelse med gennemførelse af uddannelsen og i forhold til de ting 'rundt om' den unge (adgang til studiebolig, støtte til transport m.v.), der skal fungere for at den unge kan gennemføre uddannelsen. Hvis forsørgelsen ligger i lab-lovsregi skal eleverne fritages fra formuekrav ligesom i STU'en samt fritages fra en række øvrige paragraffer i LAB loven jf. blandt andet de fravigelser, der fremgår af forsøgsbekendtgørelsen.

Visitationen foreslås at foregå i regi af de kommunale ungeenheder i samarbejde med jobcentre. På baggrund af en optagelsessamtale har uddannelsesinstitutionen mulighed for at fraråde indskrivning af

unge, der fx er langt fra at kunne deltage i det fastlagte timetal eller ikke selv er motiveret for de uddannelser, der udbydes.

Overgang til beskæftigelse understøttes ved at koordinere uddannelseslovgivningen med enkelte afvigelsesmuligheder eller revision af den nuværende LAB-lov i forbindelse med regler om afklaring til f.eks. fleksjob. Det skal bl.a. sikre, at de unge forud for den afsluttende eksamen - på baggrund af en længere individuel virksomhedspraktik – får deres arbejdsevne vurderet af et rehabiliteringsteam, så de efter eksamen kan komme umiddelbart videre i job. Dette er med succes afprøvet og beskrevet i forsøgsprojektet.⁴

Barrierer for en national udrulning af Flexuddannelsen

1. **Manglende bekendtgørelse.** En udrulning forudsætter lovgivning, der sikrer, at uddannelsen ikke udvandes og forenkles til individuelle praktik- afklaringsforløb og beskæftigelsesforløb men bevarer uddannelse på hold med det faglige niveau, der er beskrevet og praktiseret. Det er afgørende, at der er en faglærer, der skaber sammenhæng mellem fagområderne gennem den virksomhedsforlagte teoriundervisning. Det er tilbagemeldingen fra virksomhederne, at det er de unges kompetenceniveau ved uddannelsens afslutning, der medfører at de ansætter.
2. **Manglende finansiering.** Derudover forudsætter det en finansiering, der muliggør de små hold med fast faglærer og tilknyttet vejleder, da det er den massive stilladsering omkring de unges kompetenceudvikling, der medfører, at de gennemfører.
3. **Adgang til uddannelsen i hele landet.** I tyndt befolkede områder kan det være vanskeligt at etablere en flexuddannelse med et helt hold unge, så nogle unge vil skulle flytte til bosteder i områder, hvor uddannelsen udbydes. Dette er der erfaringer med hos STU-udbydere flere steder i landet⁵

I svar på udvalgsspørgsmål (Alm del 258, 2022) af 31. maj 2022 oplyste daværende Undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil desuden en række juridiske, organisatoriske og pædagogiske spørgsmål, som rejser sig når en ny uddannelse skal forankres. Glad Fonden har sammen med kommuner og virksomheder i uddannelsesforsøget dokumenterede erfaringer, der kan kvalificere det grundlag, som skal frembringes ved en politisk stillingtagen. En del af erfaringerne ligger i en række notater og skabeloner (til evalueringer, semesterprøver og eksamen) som udkommer i en hvidbog om Flexuddannelsen. Derfor betragter vi ikke listen med spørgsmål som en barriere – men spørgsmål, der skal findes kvalificerede svar på. Dem håber Glad Fonden meget at få mulighed for at bidrage til.

Mere information om Flexuddannelsen: <https://www.gladuddannelse.dk/flex/>

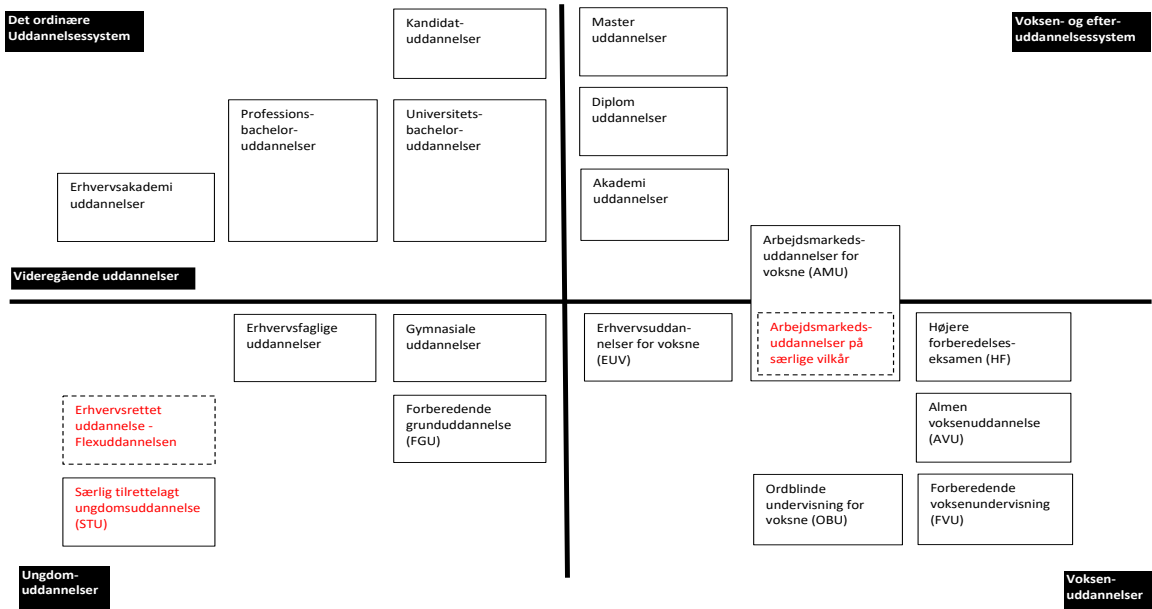
Film på 14 min: Flexuddannelse – fra elev til medarbejder og medborger
<https://vimeo.com/708602122/94f76d4c84>

Skal overgangen for de unge fungere forudsætter det koordinering og samarbejde mellem kommunale enheder, som ikke i alle kommuner har erfaring med/tradition for at koordinere/samarbejde. Skal overgangen til fleksjob lykkes for unge med kognitive handicap skal der både være forpligtigelse (evt. via vejledning til lab loven) kompetencer og ressourcer så fleksjobenhederne der overtager myndighedsfunktionen fra ungeenhederne i jobcentret – evt. i en overgang i samarbejde med den unges vejleder - kan støtte de unge i overgangen. Dette vedrører også at kunne sikre en økonomisk gnidningsfri overgang fra uddannelsesydelse eller SU til start på løn + fleksjobydelse.

⁵ Fx Havredal, Springbræt Århus m.fl.

Uddannelsessystemet¹, inkl. det særlige område (markeringer med stiplede linjer er vores forslag)

¹ Efter oversigt fra Den statslige Kompetencefond